



I PEATÜKK

Keisrilinn ja Iru linnus

Atko arvates oli kevade puhkemine üks kena aeg. Siis olid tüdrukud ilusad ja päikesest pruunid ning nende naeratused särasid kenamini kui muidu. Eriti Virge tundus praegu ilus ja armas. Atko oleks tahtnud seda talle öelda, aga ta ei julgenud, sest tundus, et tüdruk naerab ta üle kogu aeg. Seda oli raske välja kannatada. Atko ootas hetki, mil ta Virget nägi, aga neid ei olnud tihti, sest nad kumbki pidid oma majapidamises toimetama. Kummalisel moel oli see ka kergendus, sest koduste tööde läbi oli tal vabandus oma argusele. Ema, isa ja vanavanemad olid oma töökuse ja nõudlikkusega ka omamoodi Atko päästjad.

Vanusest hoolimata oli vanaisa Kahro ikka veel majapidamises see, kelle sõna jäi viimaseks. Vanaisa oli karmi käega. Vastupidiselt isa Meelisele, kes oli ehk liiga leebe. Vanaisa armastas rääkida käikudest ühe suure kauge linna alla. See pidi olema nii suur, et uus Härjapea linnus, mis oli kerkinud mahapõlenud Irule võistlejaks, kõlvanuks seal ainult jäätmehunnikuks. Pealegi pidavat see suur linn asetsema tervelt seitsmel künkal. Raske oli seda ette kujutada, nagu hääldada ka tema nime. Atko pidi seda mõnda aega õppima ja iga kord, kui tema suust hakkaski midagi kondi-laadset välja tulema, oigas vanaisa

valulikult ja hakkas naerma. Vahel kasutas Atko seda trikki ka vanaisa halva tuju leevendamiseks. Halba tuju ei olnud vanaisal just sagedasti, aga just sellistel päevadel armastas ta rääkida, et terves Rävala maakonnas ei ole kedagi, kes oleks nii palju maailma näinud kui tema, ja seega on tema ka kõige targem mees kogu kihelkonnas. Kui mitte maakonnaski. Rääkimata siis oma kodutalust. Kui vanaisal ei jätkunud kellegagi vaidlemisel sõnu, lõpetas ta riiu sageli ütlemisega: „Käi kõigepealt kas või suure järve äärses Soopoolitses ära, enne kui hakkad vaidlema minuga, kes ma Konstantinoopolis keisri malevas teeninud olen!“ Siis tavaliselt löid inimesed käega ja loobusid põikpäist vanameest ühes või teises asjas veenmast.

Pea ainus, kelle sõna vanaisa Kahrole siinpool suuri ja väiksemaid vesi korda läks, oli külasepp Tasulemb, kes tegi Saaremaalt toodud soomaagist ja meretagusest metallist nii häid mõõku, et neid käidi meregi tagant ostmas.

„Meil olid Konstantinoopolis ka head mõõgad. Damaskuse terad! Sinu omad ei jää alla,“ kiitis Kahro sepa tööd värskelt taotud mõõku hinnates. Tasulemb muheles sellise jutu peale, sest üks oli temagi edev mees ja uhke oma oskuste – enda rikkuse – üle. Sepa majapidamine oli suurim mitme kihelkonna peale. Sepikoda ise asus küll Iru linnuses, ent tema eluhooned olid küla servas ja kogu selle uhkuse eest hoolitsesid sulased ja tüdrukud. Suurtest peredest tuldi kevadel sepa tallu tööle hea meelega, sest sepp oli lahke loomuga mees ega piinanud oma töötegijaid ihnsalt näljaga nagu mõni peremees, kes arvas, et rikkus tuleb majja suure kokkuhoiuga. Tasulemb maksis sügisel ka ausalt hea palga, millega võidi koju tagasi minna. Isegi üks trääl, kelle sepp oli ostnud läbisõitvate roslagenlaste käest ja vabaks lasknud, oli jäänud meelsasti tema juurde lõõtsatõmbajaks ja muidu abimeheks. Ega tal minna kuhugi ei olnudki, sest kodumaa oli kaugel, üksi oleks sinna hakanud minema vaid poolearuline ja roslagenlasi ei tahtnud ta näha mujal kui kümme jalga mulla all. Sepa abilisel oli naljakas nimi,

Georgius, ja tema oli toodud kaasa sküütide maalt. Õigemini olid sküüdid asjaga seotud vaid nii palju, et roslagenlased olid ta ostnud seal orjaturult saratseenidelt koos teistega, sest vajasisid töökäsi tagasi-teel kodumaale. Kui nad siis Irus peatusid, müüsid nad Georgiuse sepale, sest ta ei olnud osutunud nii heaks ostuks, kui oli arvatud.

Ostu-müügitehinguga olid toona kõik rahul – roslagenlased said lahti tülkast tegelasest, sepp sai hea hinnaga töölise ja Georgius sai minema laevalt, mida ta oli hakanud vihkama kogu hingest – nii meeskonda kui laeva ennast kiilust mastitipuni ja vööri ahtrini.

Tasulemb käitus oma uue töötegitajaga hästi nagu kõigi teistega, ja Georgius oskas olla tänulik.

Kui sepp ta paari aasta pärast vabaks laskis, ei olnud Georgiusel kuhugi minna ja ta jäi. Ent iga kord, kui ta märkas sadamas läänest tulnud laevu, vaatas ta neid umbusklikult ega kippunud ligi minema, et tuttavaid näha. Noorele ja naiivsele Atkole, kellele meeldis sepikojas ja selle ümbruses ringi vaadata, seletas ta oma naljakalt räägitud maa-keeles, et nendest inimestest ei ole midagi head oodata. Ega tegelikult ka nendest, kes elavad uhkes ja ülbes Konstantinoopoli linnas, mida vanaisa Kahro ülistas nagu jaksas. Georgiuse arvates pingutavad selle uhke linna inimesed Jumala ees vaga ja kurba nägu teha ja samas teevad kõik selleks, et sedasama Jumalat välja vihastada. Aga tegelikult oli tema esimene inimene, kes vanaisa Kahrot mõistis. Ja ilmselt ka viimane siinpool suurt järve.

„Meil Konstantinoopolis ...“ Tegelikult tegi kogu kihelkonna rahvas Kahro selja taga kurja nalja tema sõnade üle, sest ta oli nendega, ja mitte ainult nendega, kõiki juba ammu ära tüüdanud. Seal pidid olema kivist inimesed postide otsas või siis mujal rahvale näitamiseks välja pandud. Seda ei tahtnud irulased kuidagi uskuda, sest miks peaks keegi hakkama kivist midagi sellist välja raiuma, mille peale nii palju aega läheb ja kas siis elavat inimest ei peaks olema parem vaadata. Üks tegelane olevat veel kõige kõrgema posti otsa pandud ja see post

olla samuti kivist. No ja kui see kõik ka tõsijutt oli, siis pidid sealsed inimesed olema ühed imelikud, kui mitte lausa lollid, et asjalike tegemiste asemel selliste mõttetustega tegelesid. Kahro jutu peale, et see olla linna asutaja mälestuseks tehtud, naersid nad veel rohkem, sest kes oleks hakanud kihelkonna vanematest kas või puuslikke tegema. Ühesõnaga, Irus oli kõik eluks vajalik olemas ja mingiteks lollusteks ei olnud inimestel aega ega tahtmist.

Pikkadel talveõhtutel aga, kui Atko, vennad Sutemeel ja Vesse, õed Lembe ning Lagle istusid suitsuses tares ahju juures, ei olnud paremaid õhtuid kui need, mil vanaisa heietas oma pikki retkedel käimiste jutte. Küll mitmeid kordi kuulnud, olid need siiski huvitavad, ja poisid kujutasid vaimusilmas end minemas vanaisaga kaasa kaugetele maadele.

Tüdrukud ja ema Õnne püüdsid vanaisalt pidevalt välja pinnida, milliseid riideid seal uhkes Konts...anti...ponooklis kanti, aga vanaisa Kahro soostus sellest rääkima vaid siis, kui vanaema Luule oli tarest väljas, sest vanaema tegid vanaisa jutud kauge maa naistest tusaseks. Et mitte öelda – lausa kurjaks. Vanaisa rääkis, et lõunamaal on naised mustasilmsed, tõmmud, valjuhäälsed ja kangekaelsemad kui Rävamaal ning pidid hoopis ilusamini riides käima. Pealegi pidid nad oma juukseid sugema väga imepäraselt, mitte ainult patse punuma. Nad vahetasid, ostsid ja müüsid kaupu ning olid oma loomult rõõmsameelsed ja tulised.

„Millised need kauge maa naised võiksid küll olla?“ mõtiskles Atko seda kuulates. See ei õnnestunud aga kunagi korralikult, sest silme ette tuli alati Virge ja kõik kaugete maade neiud-naisedki olid Atko meelepiltides kahtlaselt Virge nägu. Heledapäised ja õhetava palgega ja üldse mitte mustade paksude kulmudega või isegi vurrukestega nina all, nagu vanaisa sõnul pidi mõne puhul olema. Virgest armsamad need kauge lõunamaa naised ei võinud kindlasti olla. Pealegi, kui nad on sama tõmmud nagu Georgius, siis nad vaevalt

meeldinuks Atkole. Kui Atko proovis vendadega kauge maa naistest rääkida, ei osanud Sutemeel ja Vesse midagi kosta ning viskasid villast noorema venna üle, kes nende arvates liiga palju sellel teemal mõtles ja rääkis.

„Nojah! Atkol ju alles nüüd need karvad kasvama hakkasid,“ irvitas vanim vend Sutemeel, kes ise oli juba ammu naisevõtueas. See, et ta oma üheksateistkümnne talve juures veel naist ei olnud võtnud, oli muidugi enam kui kummaline.

„Ja sinul hakkavad juba halliks minema,“ nokkis Atko vastu. „Sinu aeg hakkab otsa saama! Varsti lähed tuleriidale!“ Sutemeel vihastas sellise jutu peale ja hakkas venda taga ajama, et talle üks hea keretäis anda, ent Atko oli väledam.

Aeg ... Vanaisa rääkis ka ajast. Seal kaugel, „meil Konstantinoopolis“, oli ka aeg olnud hoopis teine kui siin. Seal ei olevat olnud mitte lihtsalt lüpsiaeg või külviaeg, öö või päev, vaid seal olid lisaks ööle ja hommikule veel tunnid ja vahikorrad. Suur linn olevat ümbritsetud kividest laotud müüriaga, mis olnud kõrge kui Iru linnuse mägi. Müür olevat ka nii pikk, et ümber selle käimise ajal jõudis päike tõusta väga kõrgele. Seda oli raske uskuda nagu üldse kõike, mida vanaisa rääkis. Kes oleks jaksanud nii suurt hunnikut kive tahuda, kokku vedada ja üles laduda? Selles müüris olevat ka palju torne ja linnas pidi olema nii palju sõjamehi kui kogu Rävalamaal inimesi.

Siis veel peetavat seal hobuseid mitte ainult tööteks või sõjakäiguks, vaid nende taha pannakse vankrid ja siis jooksutatakse neid ringiratast, et selgeks teha, milline hobune on kiireim. See pidi Atko arvates üks väga suur narrus olema, sest mismoodi jaksab hobune tuhatnelja tormata, kui tal on vanker taga ja inimesed ka veel sees!? Vanker võis ju pealegi ümber minna ja hobune viga saada. Aga nagu vanaisa ütles, olevat need kahe rattaga vankrid olnud. See tundus

Atkole veel narrim, sest sellisest riistapuust ei saanud ju mingit kasu olla.

„Ega kõigest peagi kasu olema,“ seletas vanaisa. „Suures linnas tehakse asju lõbu pärast, et igav ei oleks.“

„Meil on igav ainult talviti, kui tares peame istuma ja tööd on tehtud,“ arutas Atko.

„Suures Konstantinoopoli linnas ei pea kõik inimesed karja järel jooksuma või külvama ja lõikama. Seal on ka selliseid töid, mida tubades tehakse. Seal mõned inimesed tegelevad ainult sellega, et mõtlevad laule välja ja sõnu nende jaoks. Seal elab ka selliseid inimesi, kelle eest teised kõik tööd ära teevad. Nende asi on mõelda, kuidas linna ja riiki koos hoida ja vaenlasi tagasi tõrjuda,“ vastas vanaisa Kahro.

„Misasi see riik on?“

„Noh ... See on midagi sellist, et neil on seal kuningas, keda nemad tseesariks nimetavad. Ja tema on kõigi pealik kogu oma eluaja. Ja kui ta ära sureb, siis saab tema poeg pealikuks, mitte ei hakata uut valima nagu meil ja roslagenlastel kuningate puhul. Aga kui inimesed temaga rahul ei ole või keegi teine tahab pealikuks hakata, siis tapetakse tseesar ära või talle antakse mürki ja siis öeldakse inimestele, et ta jäi haigeks ja suri ära. Või kui tseesar oma vägedele palka ei jaksa või ei taha maksta, siis võivad sõjamehed ta maha tappa ja panna asemele sellise, kes neile kõige mõnusamaid jutte vestab ja kõige ilusamat elu lubab.“

„See on siis ohtlik asi olla suur pealik?“ arvas Atko.

„Eks ta ole jah. Saad natuke nautida inimeste käskimist ja pead laskma kogu aeg teistel oma sööke ja jooke maitsta, nagu teeb seda sinu vanaema, kes muudkui käib aidas uurimas, kuidas seal suitsuliha ja taar vastu peavad. Aga kui keegi tahab tseesarit oma istumise pealt maha tõugata ja see tal ei õnnestu, siis on tema saatus kole kuri. Sellisel tegelasel lõigatakse maha kõik karvad palgelt – juuksed, kuld, habe, vuntsid. Ta pannakse tagurpidi eesli istuma, riideks antakse vana rābaldunud kott. Ta viiakse läbi terve linna. Tema ees

käivad veiderdajad, kes loevad tema kohta lorilaule ja lõpuks viiakse ta sinna, kus neid hobuseid jooksutatakse ja seal võetakse tal pea maha. Sinna mahub väga palju inimesi seda pealt vaatama. Aga enne pea mahavõtmist kannab ta loomasoolikatest tehtud krooni. Vahel küpsetatakse nad elusalt või visatakse näljaste lõvide ette.“

„Kes need lõvid on?“

„Lõvi on selline elukas nagu meie kass, aga lehmasuurune.“ See ei võinud naerma ajamata jätta, sest lehmasuurust hiirepüüdjat ette kujutada ei suutnud keegi.

Oli selle kauge linnaga kuidas oli, sinna Atko igatahes ei ihanud. See paik tundus nii hirmutav kui ka imelik ja kõik paistis seal pea peale pööratud olevat. Kodus oli parem, kuigi vanaisa kannustas maailma uurima ja arvas, et inimene saab palju targemaks, kui ta ringi rändab ega ole pärast nii loll nagu need, kes oma põllumaast ja seakärsast kaugemale näha ei taha. Kuidas oleks Atko läinudki, kui seal ei olnud Virget, kes oma olemasoluga tegi maailma ilusaks ka kõige sombusemal päeval ja ilma kelleta tundus ka päikesepaisteline päev hall ja kõle!?

Atko ei olnud eriti palju kaugemal Iru linnuse ümbrusest üldse käinud. Rebala ja Vomentaga olid isegi kauged maad koduse Vaskjalaga võrreldes. Maailm oli liiga suur ja lai, tundus Atkole. Pealegi tuli kogu maailm ise Iru linnuse alla kohale. Vahel olid tulnud saarlased, kes naljakat maakeelt rääkisid. Sagedasti sai näha roslagenlasi, kes siit edasi Nygardisse seilasid. Ükskord olid nendega kaasas kummalise välimusega mehed, kes olid veel tõmmumad kui Georgius ja hoopis teistsuguste kommetega. Korra nägi Atko ka ise, mismoodi nad panid maha mingid nelinurksed riidetükid ja nende peal põlvili kummardusi tehes, nagu silitades ja päid keerutades naljakaid liigutusi tegid. Vanaisa Kahro, kes ei jätnud kunagi kasutamata juhust vaadata, kes on sadamasse saabunud, teadis öelda, et need on idamaadelt või kaugelt lõunast saabunud saratseenid. Nende keelt Kahro

ei osanud, aga see-eest rääkis ta vägagi vabalt rootslastega, kes selgitasid, et viivad endaga Nygardi kaasa neid naljakaid inimesi, kes on kaupmehed ja maadeuurijad.

„Kes need maadeuurijad on?“ uuris Atko.

„Noh ... nad vaatavad, kuidas elatakse teistel maadel ja mis keeli seal räägitakse, milliseid riideid kantakse ja mis kombes seal on. Siis nad panevad selle kirja ning inimesed loevad ja imestavad, kui kummaline on elu,“ seletas vanaisa ja pakkus end ise uudishimulikele saratseenidele uurimisobjektiks. Sellega kutsus ta muidugi taas kord esile külarahva pahameele, nagu oleks see ninatark vanamees ainuke, kellel midagi rääkida on. Mõni ei pidanud seda paljukuks ka Kahrole nina peale visata.

„Mine räägi siis ise saratseenidega!“ vastas Kahro. „Kas minul kahju on? Tule-tule! Räägi neile, kuidas sa sauna kütad ja sauna taga sital käid. Kaugetel maadel peab sellest kindlasti teada saama. Mida sina oskad neile rääkida!? Ei midagi muud kui seda, kuidas sa sõrmega ninas urgitsed ja aidas teenijatüdrukuid kabistad! Seda oskavad saratseenid ise ka!“

„Kui sa tahad inimestega hakkama saada, siis pead ka nende keelt ja kombeid teadma,“ seletas Kahro pojapojale. „Minul oli selleks aega küllalt, kui ma roslagenlastega Nygardis ja Konstantinoopolis käisin. Jaa, mina ei mallanud niisama kodus passida nagu praeguse aja noored. Meis oli janu uute elamuste järele! Me tahtsime näha teisi maid! Aga mis nüüd? Kas või see sinu suur sõber Hüvalem, kes on laisk nagu sügisene karu ja kes oleks kogu aeg nagu talveunes. Liigutab ennast nagu keloon. See on üks selline loom, kellel on kilp seljas, kes aeglaselt rohtu närib ja maa peal end aeglaselt liigutab. See-eest on ta väga kiire ja osav vees ja vee all. Peaks selle sinu sõbra ka vette viskama – äkki on ta keloon, kes end inimeseks on moondanud ja ainult näeb meie meele rõõmu välja!“

„Hüvalembo mõtleb.“

„Mida tema mõtleb! Suured mõtlejad on suurtes uhketes linnades, kus neile makstakse selle eest, et nad mõtlevad ja teistele ka õpetavad, kuidas mitte midagi tehes ja keerulisi jutte välja mõeldes panna teised endast lugu pidama. Siin maal on aga vaja tööd teha! Soojal maal võid sa vahtida suu ammuli ja oodata, et mõni vili puu otsast maha kukub. Seal võib elada kas või suures vaadis, sest seal ei ole lund ja puud on söödavaid vilju täis.“

„Kes küll vaadis elaks? Vanaisa! Sa ajad ikka segast juttu.“

„Sina, tattnina, ära targuta ja kuula, mis maailma näinud inimestel sulle rääkida on. Kui ma ütlen, et elatakse vaadi sees, siis elatakse vaadi sees. Vähemalt vanasti oli üks selline tegelane olnud, kes ütles, et inimesed on liiga ahned ja mõtlevad ainult selle peale, kuidas oma kere täis õgida ja sugu jätkata. Aga keegi ei taha elada teisi aidates.“

„Ta oleks siis pidanud meie juurde sõitma. Siin ei saa keegi elada ükski. Ilma teisteta oleme ju hukas.“

„Aga tema sai, näed!“

Ega Atko sellest suurt taibanud, seepärast küsis ta: „Mis need viljad on? Kase või tamme otsas ei kasva midagi sellist, mis süüa sünniks.“

„Meil ei ole selliseid puid tõesti. Kaugetel soojadel maadel on neid aga nii palju, kui silm nägema ulatab. Mida kõike seal ei ole,“ ohkas Kahro ja Atko juba teadis, mida vanaisa järgmiseks ütleb.

„Vahel ma tahan nii tagasi. Vaadata merevett, mis on helesinine ja läbipaistev. Täis värvilisi kalu.“ Atko ei eksinud ka seekord oma oletusega ja muigas rahulolevalt.

„Aga sellest ma ikka aru ei saa, mismoodi vaadis elada saab,“ imestas ta jälle, pidades seda lugu vanaisa järjekordseks väljamõeldiseks. See imeasi oli vaja veel kord üle küsida.

„Aga vaat saab! Oli kunagi seal Kreekamaal selline tarkpea, kes muudkui elu üle mõtles ja ei tahtnud olla ei rikas ega kuulus. Ja sai seepärast eide käest kogu aeg pragada. Võib-olla ta sellepärast tunni peitu pageski!?“

See uudislugu oli Atkole selleks päevaks juba liig mis liig ja ta tegi ettepaneku minna sadamasse, kuhu oli hommikul saabunud laev Roslagenist või kusagilt sealtkandist.

„Muidugi on teil raske uskuda, mida ma räägin! Kui teised meie küla mehed oleksid kaugete maade kuningatega sõjaretkedel käinud, oleksid nad kinnitanud mu sõnu. Aga ei! Nemad vahivad oma eitede perse taga!“ pahandas vanaisa pojapojaga ja seadis koos temaga sammud sadamasse, kus irulaste laevade kõrval seisis ka kolm Rootsist tulnud alust.

Laevnikud küsisid midagi sadamas uudistavatelt kohalikelt, ent need laiutasid vaid käsi.

Kahro tundis, et nüüd on tema aeg ja seadis sammud rootslaste poole. Nagu võis arvata, tahtsid nad leida seppa. *Smed* oli see sõna, mida nad kordasid ja vanaisa Kahro võis taas külainimeste ees näidata oma keeleoskust, osutades käega suunda, kuskohast sepikoda leida. Need rootslased olid siin vist esimest korda. Teised teadsid, kus oli linnuse sissepääs. Aga nii ühed kui teised tulid sepa juurde mõõka ostma. Mis muud neil asja võis olla.

Vanaisa Kahro suhtles laeva juurde jäänud meestega ja need seletasid lahkelt, et liiguvad Nygardi. Ja sealt edasi lähevad Konstantinopolisse, kus sealne kuningas vajab oma sõjaväkke ehk uusi mehi põhjamaalt. Selle peale ei saanud Kahro olla ütle mata, et kolmkümmend aastat tagasi oli temagi keisri ihukaitses päris mitu aastat teeninud.

„Ohhoo!“ imestasid roslagenlased ja olid viisakusest sunnitud kuulama kohaliku taadi lugusid sealsetest naistest, majutustingimustest, palgast ja ninaesisest. Seal pidi kõik päris tore olema, kinnitas Kahro ja noored mehed noogutasid pead, kuigi neil olid asjast palju värskemad uudised kui kolme aastakümne tagused.

Atko jälgis kõrvalt vanaisa õhetavat nägu ja säravaid silmi ning kuulas tema juttu, millest ta pea ühtegi sõna aru ei saanud, ent võis

arvata, et vanaisa kandus tagasi oma noorusesse ja näis, et tema nägugi oli hetkega vähemalt kahekümne talve võrra siledamaks saanud.

Üleolevalt ja rahulolevalt heitis vanaisa pilke külaelanikele, kes satustid seda pealt nägema.

Atko ei viitsinud tummahambana niisama tolgendada ja ütles, et läheb koju. Vanaisa noogutas arusaavalt peaga ja jätkas küsimustele vastamist ehk enda sangarikuulsuse kiitmist.

Atko seadis sammud kodu poole, aga siis võttis suuna hoopis linnusesse, sest tal tekkis tahtmine näha, kas sepa juures ka tehinguks läheb. Tee väravani lookles künkajalamilt ümber künka ja jõudis eelväravani, mis ärevatel aegadel kaitses peaväravat. Praegu olid need mõlemad avatud, Atko astus takistamatult linnusehoovi sisse ning nägi, et roslagenlased olid juba oma kauba kätte saanud ja vaatlesid mõõka, mille üks nendest oli sepalt hankinud. Ühe käes oli uue relva puust ornamentidega tupp, mille küljes nahast rihmad üle õla heitmiseks ja puusa külge sidumiseks. Ostja paistis olema see mees, kelle käes mõök oli ja ta näis olevat vägagi rahul.

Atko jäi veidi eemale seisma ja vaatas, kuidas tera päikesekiirtes helkis. Roslagenlastele ei jäänud poisi uudishimu märkamata, nad puhkesid Atko suuri silmi vaadates naerma ja kutsusid ta käeviipega enda juurde. Tema poole ulatati mõõgakäepide ja relva omanik andis käemärkidega teada, et Atko võib seda tapariista vabalt käes proovida. Atko võttis pideme pihku ja pani tähele, et tera on teritatud vaid alumiselt poolelt ja pealmine külg on paksem, teritamata.

Roslagenlane laskis tera lahti. Atkol oli tegemist, et relva peos hoida ja mõõgatera kukkus otsaga mulda. Kõik naersid, peale mõõga omaniku, kes ütles midagi etteheitvat ja näis, et ka kurjakuulutatav. Rootslane krabas poisi käest mõõga ära, tõmbas selle tera rohututiga puhtaks ja torkas tuppe, mille oli jõudnud endale juba üleõla heita.

Atko oli nende peale veidi pahane, ent rohkem enda ja oma nõrkuse peale. Hetke mõelnud, otsustas ta, et kuna on juba siamaani

tulnud, siis teeb ta vähemasti näo, et tal oli linnusesse hoopis muud asja. Ta kõndis sepapaja poole, et küsida, mis mõõga hinnaks oli.

Georgius istus sepatöökoja ukse ees kannul, uuris parasjagu hiljutiste külaliste poolt jäetud münte ja noogutas vastuseks noormees Atko tervitusele.

„Tere ise ka! Mis sa hulgud? Kas kodus tööd ei ole?“

„Tulin vanaisaga korraks sadamasse, et laevu vaadata.“

„Mis neist vaadata ... Mina ei taha neid nähagi,“ kostis Georgius pahuralt ja veeretask sõrmede vahel kuld münti, mis oli kaetud hoopis teistsuguste kirjadega kui need, mida Visbys ja Sigtunas vermiti. Neid Sigtuna tähti Atko isegi tundis mõningaid, kuigi kokkulugemine midagi ei andnud. Sellel mündil olid kujutatud imelikud kriipsud ja sõlmed.

„See on araablaste dinaar. Päril väärtuslik. Ja kui neid on palju, siis on nad väga hea varandus.“

„Kas need märgid tähendavad midagi?“

„See on nende keel.“

„Kas sina oskad seda keelt?“

„Mitte palju. Nad räägivad kiiresti ja sõnu on minu kõrva jaoks raske eristada. Aga nende kullast saan ma aru küll. Vaata, Atko ... Kui sa tahad võita naise südant, siis peab sul seda kulda ka olema. Ainult pudulohustega sa naise meelt ei meelita. Sul peab midagi naisele külge riputada olema. Naisted on nagu harakad, kes tahavad säravaid asju.“

„Kuskohast ma neid saan? Meil kodus ei ole selliseid münte rohkem kui ema ja vanaema ehete küljes.“

„Eks pead siis midagi ära müüma või kusagilt tooma. Näiteks Visbyst või Nygardist. Seal on seda kraami küll. Sealsed inimesed on vaja liigsest rikkusest vabaks teha. See on nad teinud ülbeks ja hoolimatuks teiste suhtes. Nad kuhjavad endale kokku varandusi ja ehitavad edevusest kirikuid, et näidata, kui palju neil on vara ja jõudu ja võimu. Aga esimesed saavad viimasteks ja viimased esimesteks, nagu ütleb minu püha raamat.“